

Aan de raad

Samenvatting:

De AWBZ-functie begeleiding wordt de komende jaren gedecentraliseerd naar de Wmo. Daarmee worden we als gemeenten verantwoordelijk voor het bieden van ondersteuning aan mensen die beperkt zijn in hun maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid.

Ons doel is om samen met alle Twentse gemeenten te komen tot een voor inwoners herkenbare, vraaggestuurde, efficiënte, betaalbare en effectieve ondersteuning die daadwerkelijk uitgaat van de ondersteuningsbehoeften van kwetsbare burgers. Ook zij moeten mogelijkheden hebben om zoveel mogelijk gewoon mee te kunnen doen in onze samenleving. Waar dat mogelijk is willen wij uitgaan van de capaciteiten en mogelijkheden in de eigen omgeving van deze mensen en aanvullend maatschappelijke ondersteuning bieden door middel van welzijns- en zorgarrangementen. Wij willen daarbij voortbouwen op onze ervaringen en aansluiten op onze werkwijzen met betrekking tot de huidige taken die wij nu al uitvoeren krachtens de Wet maatschappelijke ondersteuning. Wij vragen u om in te stemmen met de uitgangspunten die wij samen in Twente geformuleerd hebben in de Visie- en keuzenota Maatschappelijke ondersteuning in Twente.

Opdracht:

De rijksoverheid hevelt de functie begeleiding over uit de AWBZ (Algemene wet bijzondere ziektekosten) naar de Wet maatschappelijke ondersteuning. De gemeente krijgt daarmee nieuwe taken en verantwoordelijkheden om mensen die beperkt zijn in hun maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid te ondersteunen. Wij gaan ons samen met de Twentse gemeenten voorbereiden op deze nieuwe taken.

Aanleiding:

De AWBZ-functie begeleiding wordt de komende jaren gedecentraliseerd naar de Wmo. Daarmee worden we als gemeenten verantwoordelijk voor het bieden van begeleiding aan mensen die beperkt zijn in hun maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid.

Doelstelling:

Ons doel is te komen tot een voor inwoners van Twente herkenbare, vraaggestuurde, efficiënte, betaalbare en effectieve ondersteuning die daadwerkelijk uitgaat van de ondersteuningsbehoeften van kwetsbare burgers. Ook zij willen graag zoveel mogelijk gewoon kunnen meedoen in onze samenleving. De verantwoordelijkheid voor het creëren van ondersteuningsarrangementen ligt bij de afzonderlijke gemeenten. Regionale samenwerking moet er toe leiden dat efficiency- en effectiviteitsvoordelen ontstaan zodat deze doelstelling echt haalbaar wordt.

Voorgestelde oplossing:

Deze voordelen zijn alleen te behalen door onderwerpen en activiteiten die door elke gemeente moeten worden opgepakt, zoveel mogelijk samen te verkennen, verder uit te werken en waar nodig samen in te vullen.

Hiervoor werken we in Twente met een spoorboekje. In 2011 hebben we in een Startnotitie de contouren van onze regionale samenwerking geschetst. In het regionale Plan van aanpak (januari 2012) hebben we de gezamenlijk te zetten stappen verder uitgewerkt. Tijdens een driedaagse ontwerpbijeenkomst (maart 2012) hebben we met ongeveer 100 betrokkenen de stip op de horizon geschetst: de maatschappelijke ondersteuning in Twente in 2017. Deze visie hebben we

vervolgens aan 300 andere belangstellenden voorgelegd, ter informatie, inspiratie en met het verzoek om aanscherping. Hiermee ontstaat, stap voor stap, een voor alle inwoners van Twente herkenbaar en breed gedragen toekomstperspectief, waar we met zijn allen op koersen. Verder hebben drie werkgroepen van gemeenteambtenaren verkend waarin de 14 gemeenten samen kunnen optrekken bij thema's als inkoop, toegang en regionale facilitering. De bevindingen van deze werkgroepen vormen, samen met de opbrengsten van de ontwerpbijsluiting, het vertrekpunt van deze Visie- en keuzenota. Ook bieden ze gemeenten handvatten om het lokale beleid voor de decentralisatie van de begeleiding verder in te vullen.

De uitgangspunten zijn:

1. We voeren de decentralisatie van de begeleiding zo beleidsrijk mogelijk in. Onder beleidsrijk verstaan wij het volledig loslaten van het beleid dat tot stand is gekomen onder de AWBZ. Gemeenten geven dan nieuwe inhoud en vorm aan de ondersteuning van mensen met beperkingen.
2. We nemen daarbij de burger en zijn of haar persoonlijke situatie en/of leefomgeving als vertrekpunt bij het bieden van compensatie.
3. M.b.t. de toegang tot de ondersteuning gaan we in Twente werken volgens hetzelfde model, namelijk het regisseursmodel. De gemeenten uit de subregio (Wierden, Hellendoorn, Tubbergen, Twenterand en Rijssen-Holten) onderschrijven elk het regisseursmodel. Lokaal gaan keuzes gemaakt worden uit de zes opties voor de toegang. Deze kunnen per gemeente verschillen omdat ze vooral moeten passen bij de lokale situatie. Wij willen daarbij uitgaan van op vertrouwen gebaseerde samenwerking met aanbieders voor de toegang tot ondersteuning en aansluiten op de werkwijze die wij binnen onze gemeente ontwikkeld hebben
4. We bieden burgers gepaste keuzevrijheid. Wij zien het persoonsgebonden budget als een aanvullend instrument om binnen de beperkte financiële kaders te zoeken naar adequate oplossingen of aanvullingen op reguliere voorzieningen voor de behoefte aan specifieke maatschappelijke ondersteuning.
5. We stimuleren de vernieuwing van aanbod zodat het aanbod van zowel algemene, collectieve als individuele voorzieningen zoveel mogelijk aansluiten bij de ondersteuningsbehoeften van onze kwetsbare burgers.
- 6 We zorgen voor regionale facilitering van lokale uitvoering. Een groot aantal onderwerpen worden regionaal opgepakt en uitgewerkt binnen de lokale beleidsmatige inkadering. Daarbij gaat het om deskundigheidsbevordering, gegevensoverdracht, kennisuitwisseling, vervoer, communicatie, gegevensuitwisseling, kwaliteitstoezicht, registratie & administratie, klantcontactcentrum en bezwaar en beroep. De uitwerking van deze uitgangspunten vindt u in de bijgevoegde Visie- en keuzenota .

De visie is voorgelegd aan de Wmo-raad. De Wmo-raad adviseert met klem om een koppeling aan te brengen met de ontwikkeling van woonservicegebieden en de mogelijkheden op wijk- en buurtniveau bij de planvorming te betrekken. De Wmo-raad kan instemmen met alle beleidsuitgangspunten in het Visie en keuzedocument. De Wmo-raad spreekt zich nadrukkelijk uit voor het op gemeentelijk niveau aanbieden van mogelijkheden voor een persoonsgebonden budget.

Risico's

- Veel keuzes moeten nog worden uitgewerkt en als het gaat om de invulling kunnen we slechts contouren schetsen. Toch definiëren we met de Visie- en keuzenota een ambitieuze agenda, waarbij we vrijwillig samenwerken, maar niet vrijblijvend.
- Bij de decentralisatie naar de gemeenten is een efficiencykorting van 5% ingeboekt. De bedragen die we als 14 Twentse gemeenten toebedeeld krijgen zijn nog niet exact bekend, maar het gaat om een bedrag in de orde van grootte van 75 miljoen euro.

We vragen u ons college opdracht te geven om de verschillende vraagstukken die uit de uitgangspunten voortvloeien, samen met andere gemeenten verder uit te werken tot nadere keuzes op het gebied van regionale samenwerking en lokale uitvoering.

Planning

We staan aan het begin van een lange, gezamenlijke reis. Een belangrijk moment in deze reis is het vaststellen van de uitgangspunten uit deze Visie- en keuzenota. Daarmee wordt een kader vastgesteld om de regionale samenwerking en lokale invulling verder vorm en inhoud te geven. Sommige vraagstukken kunnen nu al verder uitgewerkt worden. We richten ons in eerste instantie op deze vraagstukken. De komende tijd wordt hiertoe informatie verzameld, geanalyseerd en verder uitgewerkt. In het regionale uitvoeringsplan dat medio 2012 beschikbaar komt zal een voorstel uitgewerkt worden voor de eerste fase van de implementatie.

Er zijn ook vraagstukken die pas later aan bod komen omdat hiervoor meer kennis en informatie nodig is. Het is daardoor mogelijk dat bepaalde keuzes pas later gemaakt kunnen worden. Het doel is om zoveel als mogelijk, de vraagstukken te verwerken in het regionale uitvoeringsplan dat medio 2012 beschikbaar komt. We zijn daarin echter mede afhankelijk van het tempo en de inhoud van besluitvorming van het Rijk.

Een aantal vraagstukken is dermate complex dat we voldoende tijd moeten nemen om tot een goed onderbouwd advies en besluit te komen. We moeten ons er van bewust zijn dat het proces van Twentse samenwerking en lokale uitvoering zich kenmerkt als een proces van al werkende weg! We kennen het eindpunt nog niet precies maar hebben wel een punt op de horizon naar 2017 gezet.

Wij verwachten dat de beweging van decentralisatie van taken van de rijksoverheid naar gemeenten ondanks de val van het huidige kabinet doorgaat. Wij krijgen nu waarschijnlijk meer tijd en ruimte voor een zorgvuldige voorbereiding omdat het transitieproces wat later zijn beslag gaat krijgen (wij verwachten dat het nieuwe kabinet het (aangepaste) wetsontwerp (verder) gaat behandelen met de 2^e en 1^e Kamer). Het nieuwe kabinet, dat na de 2^e Kamerverkiezingen in september 2012 zal worden gevormd, zal ongetwijfeld zijn stempel gaan zetten op het dossier overheveling functie begeleiding van AWBZ naar de Wet maatschappelijke ondersteuning. Dat zal ongetwijfeld tot aanpassingen leiden maar ontslaat ons nu niet van onze verantwoordelijkheid om met de voorbereidingen in regionaal en lokaal verband door te gaan en samen met maatschappelijke partijen te zoeken naar nieuwe ondersteunings-arrangementen (transformatie).

De Twentse planning zal aangepast/herzien worden, zodra er meer duidelijkheid is over het wetstraject wijziging Wet maatschappelijke ondersteuning i.v.m. de overheveling van de functie begeleiding. In Twente gaan we samen door met de voorbereidingen.

Communicatie:

De communicatie m.b.t. de Twentse samenwerking vindt plaats op basis van door de 14 samenwerkende gemeenten opgestelde communicatieplan. Alle aan het proces deelnemende partijen worden op diverse momenten en op verschillende manieren vooraf, tijdens en na besluitvorming geïnformeerd over de verschillende stappen die worden gezet. Tevens is ruime informatie te vinden op de website: www.wmotwente.nl. Op lokaal niveau bevorderen we de uitwisseling van kennis en ervaringen d.m.v. werkbezoeken, informatie-bijeenkomsten, benutten we specifieke overlegsituaties en onderhouden wij intensief contact met de Wmo-raad.

Bijlagen:

- Visie en keuze nota Maatschappelijke ondersteuning Twente
- Advies Wmo-raad m.b.t. de Visie en keuze nota Maatschappelijke ondersteuning Twente (12INK04022)

Financiën

Gemeenten krijgen de beschikking over het grootste deel van de financiële middelen voor begeleiding die vrijvallen in de AWBZ, landelijk een bedrag van rond de 3 miljard euro. Bij de decentralisatie naar de gemeenten is een efficiëncykorting van 5% ingeboekt. Ook worden de vrijgevallen uitvoeringskosten aan gemeenten beschikbaar gesteld. Dit bedrag is nog niet bekend. Aanvullend is 80 miljoen euro aan invoeringskosten beschikbaar gesteld voor gemeenten. Ook is 55 miljoen euro structureel beschikbaar voor de uitvoering van de gedecentraliseerde taken van begeleiding en jeugdzorg samen. De bedragen die we als 14 Twentse gemeenten toebedeeld krijgen zijn nog niet exact bekend, maar het gaat om een bedrag in de orde grootte van 75 miljoen euro. De exacte bedragen en verdeling onder de gemeenten zouden worden bekend gemaakt in de meicirculaire 2012. Wij verwachten dat dit vanwege de kabinetcrises wat later zal worden. Het budget, dat voor de nieuwe taken beschikbaar komt, is bepalend voor hetgeen wij aan ondersteuningsarrangementen voor deze nieuwe doelgroep kunnen bieden.

Effecten meten.

Als onderdeel van de voorbereiding op de nieuwe taken voor de gemeente(n), zal ook worden nagegaan op welke wijze de effecten voor de mensen met beperkingen zullen worden gemonitord.

Concept Besluit:

1. Stemt in met de uitgangspunten die zijn geformuleerd in de Visie- en keuzenota Maatschappelijke ondersteuning in Twente.
2. Draagt het college op om de verschillende vraagstukken die uit de uitgangspunten voortvloeien samen met andere gemeenten verder uit te werken tot nadere keuzes op het gebied van regionale samenwerking en lokale uitvoering en hierbij rekening te houden met het advies van de Wmo-raad.

Nijverdal, 15 mei 2012

Burgemeester en Wethouders van Hellendoorn,

De secretaris,

De heer F. Dijkstra BMA,

de burgemeester,

mevr. A.H.Raven BA,

Advies commissie(s) SLZ:

De commissie SLZ stemt ermee in dat het voorstel wordt voorgelegd aan de raad.

Nr. 12INT00977

Nijverdal, 18 september 2012

Aldus besloten,

De raad van Hellendoorn,

De griffier,

de voorzitter,

Bijlage:

(Concept)- Visie- en keuzenota: Maatschappelijke ondersteuning in Twente

CONCEPT

**Visie- en keuzenota:
Maatschappelijke ondersteuning in Twente.**

Iedereen kan meedoen. Iedereen doet mee.

Voorwoord

Beste lezer,

Het is onze gezamenlijke verantwoordelijkheid er voor te zorgen dat iedereen kan meedoen en dat iedereen meedoet. Jong en oud, mensen met en zonder een beperking. Verreweg de meeste mensen redden zich prima zelf. Velen zetten zich vrijwillig in voor anderen. Soms hebben mensen ondersteuning nodig. Zij moeten bijvoorbeeld worden gestimuleerd mee te doen in de samenleving. Of ze redden zich niet geheel zelfstandig vanwege een beperking.

De AWBZ-functie begeleiding wordt de komende jaren gedecentraliseerd naar de Wmo. Daarmee worden we als gemeenten verantwoordelijk voor het bieden van begeleiding aan mensen die beperkt zijn in hun maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid. Hiermee wordt ons gemeentelijk takenpakket fors uitgebreid. In Twente gaat het om meer dan 10.000 kwetsbare burgers en een bedrag van tientallen miljoenen euro's. Daarbij zijn er belangrijke raakvlakken met de transitie van de Jeugdzorg, de maatregelen Passend Onderwijs en de invoering van de Wet Werken naar Vermogen.

Als gemeenten zijn we bij uitstek in staat om ondersteuning op maat te bieden. Wij kennen onze inwoners goed en kunnen komen tot een meer integrale aanpak van problemen bij kwetsbare burgers. Dit gaat echter niet vanzelf. De decentralisatie van de begeleiding is een complexe operatie. We kunnen dit alleen goed vormgeven als alle betrokkenen nauw met elkaar samenwerken: belangenbehartigers, aanbieders en gemeenten. Ook onderling willen de 14 Twentse gemeenten intensief met elkaar samenwerken bij het invulling geven aan maatschappelijke ondersteuning in Twente. Wij willen graag dat iedereen van elkaars kennis en kunde profiteert om alle burgers in Twente mee te laten doen. Met mekaar, veur mekaar!

In deze Visie- en keuzenota werken we de onderwerpen en activiteiten uit die wij als gemeenten samen willen oppakken. Het fundament is gelegd tijdens een driedaagse ontwerpbijsamkomst, waar circa 100 burgers, vrijwilligers, professionals, ambtenaren en bestuurders met veel enthousiasme hun ambities hebben gedeeld en uit te voeren acties hebben gedefinieerd. Enkele treffende opmerkingen vindt u terug in deze Visie- en keuzenota, in aparte kaders. Verder hebben drie werkgroepen inhoudelijke keuzes verkend. Daarmee is de Visie- en keuzenota een uitdieping en concretisering van de eerder opgestelde Startnotie en het regionale Plan van aanpak.

Deze Visie- en keuzenota wordt aan de 14 colleges van B&W en de 14 gemeenteraden ter besluitvorming voorgelegd. Aan de gemeenteraden vragen we:

- in te stemmen met de uitgangspunten die zijn geformuleerd in deze Visie- en keuzenota.
- opdracht te geven aan de colleges van B&W om de verschillende vraagstukken die hieruit voortvloeien verder uit te werken tot nadere keuzes op het gebied van regionale samenwerking en lokale uitvoering.

Daarbij benadrukken we dat we aan het begin staan van een lange, gezamenlijke reis. Veel keuzes moeten nog worden uitgewerkt en als het gaat om de invulling kunnen we slechts contouren schetsen. Toch definiëren we hiermee wat ons betreft een ambitieuze agenda, waarbij we vrijwillig samenwerken, maar niet vrijblijvend. Ons uitgangspunt is daarbij steeds: lokaal wat lokaal kan, regionaal wat regionaal moet!

De Wmo-portefeuillehouders van de 14 Twentse gemeenten.

1. Inleiding

Als 14 Twentse gemeenten hebben we een rijke traditie van regionale samenwerking. In het kader van de Wmo kopen we gezamenlijk voorzieningen in, wisselen we kennis uit en stemmen we beleid af. Bij de decentralisatie van de AWBZ-functie begeleiding naar de Wmo zetten we deze lijn voort.

Ons doel is te komen tot een voor inwoners van Twente herkenbare, vraaggestuurde, efficiënte, betaalbare en effectieve ondersteuning die daadwerkelijk uitgaat van de ondersteuningsbehoeften van kwetsbare burgers. Zij moeten zoveel mogelijk gewoon kunnen meedoen in onze samenleving. De verantwoordelijkheid voor het creëren van ondersteuningsarrangementen ligt bij de afzonderlijke gemeenten. Onze regionale samenwerking moet er toe leiden dat efficiency- en effectiviteitsvoordelen ontstaan zodat deze doelstelling echt haalbaar wordt. Deze voordelen zijn alleen te behalen door onderwerpen en activiteiten die door elke gemeente moeten worden opgepakt, zoveel mogelijk samen te verkennen, verder uit te werken en waar nodig samen in te vullen.

Hiervoor werken we in Twente met een spoorboekje. In 2011 hebben we in een Startnotitie de contouren van onze regionale samenwerking geschetst. In het regionale Plan van aanpak (januari 2012) hebben we de gezamenlijk te zetten stappen verder uitgewerkt. Tijdens een driedaagse ontwerpbijsamkomst (maart 2012) hebben we met ongeveer 100 betrokkenen de stip op de horizon geschetst: de maatschappelijke ondersteuning in Twente in 2017. Deze visie hebben we vervolgens aan 300 andere belangstellenden voorgelegd, ter informatie, inspiratie en met het verzoek om aanscherping. Hiermee ontstaat, stap voor stap, een voor alle inwoners van Twente herkenbaar en breed gedragen toekomstperspectief, waar we met zijn allen op koersen.

Verder hebben drie werkgroepen van gemeenteambtenaren verkend waarin de 14 gemeenten samen kunnen optrekken bij thema's als inkoop, toegang en regionale facilitering. De bevindingen van deze werkgroepen vormen, samen met de stip op de horizon en de uit te voeren activiteiten uitgewerkt tijdens de ontwerpbijsamkomst, het vertrekpunt van deze Visie- en keuzenota. Ook bieden ze gemeenten handvatten om het lokale beleid voor de decentralisatie van de begeleiding verder in te vullen.

De Visie- en keuzenota is als volgt opgebouwd:

1. In deel 1 beschrijven we de uitdaging waarvoor de 14 gemeenten zich geplaatst zien in het kader van de decentralisatie van de begeleiding.
2. In deel 2 beschrijven we de visie van de 14 gemeenten op het functioneren van de maatschappelijke ondersteuning in Twente in 2017.
3. In deel 3 beschrijven we de uitgangspunten voor de samenwerking tussen de 14 gemeenten. In de bijlage benoemen we diverse vraagstukken die nog moeten worden uitgewerkt om aan regionale samenwerking en lokale uitvoering verder invulling te geven.

Deze Visie- en keuzenota levert geen blauwdruk. Veel keuzes moeten nog worden uitgewerkt en de daadwerkelijke invulling is een dynamisch proces. Nieuwe kansen en onverwachte tegenslagen bepalen uiteindelijk wat wel en niet wordt gerealiseerd. Tegelijk is deze Visie- en keuzenota richtinggevend. Als gemeenten voelen we ons verantwoordelijk voor de energie die is ontstaan bij onze maatschappelijke partners tijdens de ontwerpbijsamkomst. We doen er alles aan deze energie bij het verder invulling geven aan de decentralisatie van de begeleiding te behouden en benutten, ten behoeve van alle burgers in Twente.

Deel 1. Decentralisatie van de AWBZ-functie begeleiding naar de Wmo

Inleiding

In deel 1 beschrijven we de uitdaging waarvoor de 14 gemeenten zich geplaatst zien in het kader van de decentralisatie van de begeleiding. Hiervoor geven we eerst aan voor welke mensen de functie begeleiding in de AWBZ bedoeld is en wat begeleiding inhoudt. Dit geeft een inhoudelijk beeld van ondersteuningsbehoeften van burgers. Vervolgens presenteren we enkele relevante landelijke, regionale en lokale kengetallen. Hiermee bieden we zicht op de opgave waarmee we te maken krijgen.

De AWBZ-functie begeleiding

In de AWBZ is de functie begeleiding bedoeld voor mensen met psychogeriatrische, somatische of psychiatrische problematiek, of een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking, die matige of zware beperkingen hebben op het terrein van zelfredzaamheid, bewegen en verplaatsen, psychisch functioneren, geheugen en/of probleemgedrag. Het doel van de functie is bevordering, behoud of compensatie van zelfredzaamheid, zodat opname in een instelling of verwaarlozing wordt voorkomen. Begeleiding kan ook worden ingezet ter ontlasting van mantelzorgers.

Om binnen de huidige AWBZ voor de functie begeleiding in aanmerking te komen moet het CIZ een indicatie stellen. Voor jongeren onder de 18 jaar met psychiatrische problematiek of met een licht verstandelijke beperking stelt Bureau Jeugdzorg de indicatie. De begeleiding wordt verzilverd als Zorg in Natura (ZIN) of met een PGB, een Persoonsgebondenbudget. De door het CIZ of BJZ afgegeven indicatie wordt doorgegeven aan het zorgkantoor. Het zorgkantoor stemt het aanbod af op de vraag en zorgt voor de contractering van zorg bij aanbieders (Bron: *Begrippenboek begeleiding in de AWBZ, Transitiebureau 2011*).

De AWBZ-functie begeleiding wordt zowel individueel aangeboden als groepsgewijs. Ontvangers van begeleiding zijn doorgaans burgers met vaak meervoudige problemen. In veel gevallen is er specifieke expertise nodig om de ondersteuningsbehoeften van mensen goed te begrijpen en hen op een juiste wijze te begeleiden. Ook de persoon van en de relatie met de professional is van groot belang: iemand die op het juiste niveau contact maakt. Professionals hebben ook een belangrijke rol in signaleren en preventief handelen.

Wanneer een burger één of meerdere dagdelen begeleiding op locatie krijgt, kan de ondersteuning ook het medisch noodzakelijke vervoer van en naar deze locatie omvatten. Ongeveer de helft van de mensen die AWBZ-begeleiding ontvangen, maakt ook gebruik van één of meerdere andere vormen van zorg, bijvoorbeeld vanuit de Zvw, AWBZ en/of Wmo (Bron: *Handreiking cliëntgroepen AWBZ-begeleiding, TransitieBureau 2011*).

De decentralisatie van de AWBZ-functie begeleiding

De decentralisatie van de extramurale begeleiding betreft een bewuste keuze om de begeleiding uit het wettelijke kader van de AWBZ te halen en onder te brengen in het wettelijke kader van de Wmo. De begeleiding wordt niet langer vormgegeven als een individueel recht op langdurige en onverzekerbare zorg. In plaats daarvan wordt de verantwoordelijkheid van gemeenten uitgebreid om mensen te compenseren voor de beperkingen die zij ondervinden in hun zelfredzaamheid en hun maatschappelijke participatie. Hiermee biedt de Wmo de mogelijkheid maatwerk te realiseren. Ook het vervoer van en naar dagbestedinglocaties wordt gedecentraliseerd. Dit geldt ook voor de AWBZ-functie Kortdurend Verblijf, een vorm van mantelzorgondersteuning.

Als gemeenten worden we verantwoordelijk voor de resultaten die met de AWBZ-functie begeleiding worden behaald. Daarbij geldt 2013 vooralsnog als overgangsjaar. Gemeenten zijn dan verantwoordelijk voor de nieuwe instroom en voor burgers die een herindicatie aanvragen omdat hun indicatie afloopt of vanwege veranderende omstandigheden. In 2014 vervalt het recht op extramurale begeleiding uit de AWBZ en zijn we als gemeenten volledig verantwoordelijk.

Enkele landelijke, regionale en lokale kengetallen

Gemeenten krijgen de beschikking over het grootste deel van de financiële middelen voor begeleiding die vrijvallen in de AWBZ, een bedrag van rond de 3 miljard euro. Bij de decentralisatie naar de gemeenten is een efficiencykorting van 5% ingeboekt. Ook worden de vrijgevallen uitvoeringskosten aan gemeenten beschikbaar gesteld. Dit bedrag is nog niet bekend. Aanvullend is 80 miljoen euro aan uitvoeringskosten beschikbaar gesteld voor gemeenten. Ook is 55 miljoen euro structureel beschikbaar voor de uitvoering van de gedecentraliseerde taken van begeleiding en jeugdzorg samen (Bron: *invoeringwmo.nl*). De bedragen die we als 14 Twentse gemeenten toebedeeld krijgen zijn nog niet exact bekend, maar het gaat om een bedrag in de orde van grootte van 75 miljoen euro.

"ik heb mijn portemonnee meegenomen. Hierin zit geld om de ondersteuning aan kwetsbare mensen in te kopen. Er zit minder in dan gedacht. Dat vraagt om creatieve oplossingen. Illustratief voor de decentralisatie van de begeleiding."

Landelijk ontvangen zo'n 200.000 mensen één of meerdere vormen van begeleiding. In Twente, een gebied met circa 620.000 inwoners, betreft het ruim 10.000 mensen. De verdeling van deze burgers over de 14 Twentse gemeenten is als volgt:

Gemeente	Aantal inwoners (januari 2011)	Aantal burgers met begeleiding	Percentage ten opzichte van gemiddeld Twente
Almelo	72.599	1.597	131%
Borne	21.557	323	89%
Dinkelland	26.067	315	72%
Enschede	157.838	2.902	110%
Haaksbergen	24.448	300	73%
Hellendoorn	35.747	463	77%
Hengelo	80.747	1.568	116%
Hof van Twente	35.573	511	86%
Losser	22.664	296	78%
Oldenzaal	32.176	518	96%
Rijssen-Holten	37.433	517	82%
Tubbergen	21.171	252	71%
Twenterand	33.727	639	113%
Wierden	23.630	270	68%
Totaal	625.377	10.471	100%

Tabel 1: Aantal burgers dat begeleiding ontvangt per gemeente en het relatieve percentage per gemeente, gebaseerd op de melding aanvang zorg met als peildatum 1 juli 2011 (Bron: regionaal inventarisatiedocument op basis van gegevens zorgkantoor Menzis, bron inwoneraantallen: CBS).

De grotere gemeenten (Enschede, Hengelo en Almelo) en de gemeente Twenterand zitten boven het Twentse gemiddelde, terwijl de kleinere gemeenten daar juist onder zitten. De procentuele verdeling tussen mensen die begeleiding afnemen als Zorg in Natura of met een Persoonsgebondenbudget is als volgt:

Gemeente	Aantal burgers met begeleiding	% ZIN van totaal	% PGB van totaal
Almelo	1.597	50%	50%
Borne	323	47%	53%
Dinkelland	315	61%	39%
Enschede	2.902	54%	46%
Haaksbergen	300	51%	49%
Hellendoorn	463	50%	50%
Hengelo	1.568	53%	47%
Hof van Twente	511	55%	45%
Losser	296	56%	44%
Oldenzaal	518	61%	39%
Rijssen-Holten	517	44%	56%
Tubbergen	252	59%	41%
Twenterand	639	64%	36%
Wierden	270	59%	41%
Totaal	10.471	54%	46%

Tabel 2: Procentuele verdeling per gemeente van de verzilvering van begeleiding tussen Zorg in Natura en Persoonsgebondenbudget, peildatum 1 juli 2011 (Bron: regionaal inventarisatiedocument op basis van gegevens van zorgkantoor Menzis).

Het aandeel Persoonsgebondenbudget van het totaal is 46% en Zorg in Natura is 54%, waarbij de percentages PGB en ZIN per gemeente behoorlijk van elkaar verschillen. Het aantal zorgaanbieders dat in de regio Twente AWBZ-begeleiding levert als Zorg in Natura bedraagt ongeveer 150. Het aantal aanbieders dat wordt bekostigd met een PGB is nog niet geheel duidelijk, maar het zijn er waarschijnlijk meer dan 150.

Kortom, de aantallen burgers die nu begeleiding vanuit de AWBZ ontvangen en straks mogelijk een beroep doen op de gemeenten zijn aanzienlijk. Daarbij is sprake van duidelijke verschillen tussen gemeenten. Naast regionale samenwerking vraagt dit om een specifieke, lokale invulling van beleid.

Deel 2. Visie op maatschappelijke ondersteuning in Twente in 2017

Inleiding

Op 8, 9 en 10 maart 2012 hebben ongeveer 100 burgers, vrijwilligers, professionals, ambtenaren en bestuurders tijdens een driedaagse ontwerpbijsamenkomst met elkaar een visie op de maatschappelijke ondersteuning in Twente in 2017 opgesteld. Daarbij zijn de lijnen vanuit het verleden en heden doorgetrokken naar de toekomst. Het resultaat van dit intensieve, inspirerende proces hebben we hieronder weergegeven. Het betreft de stip op de horizon 2017 die de betrokkenen met elkaar hebben geschetst. Een uitgebreid verslag van de ontwerpbijsamenkomst staat in een separaat document.

Stip op de horizon

Vroeger vonden de mensen hun zekerheid vooral in sociale verbanden: het gezin, de kerk, het dorp. Ondersteuning werd vooral gezocht in de eigen kring. Mensen kenden elkaar, zorgden voor elkaar en voelden zich verantwoordelijk voor elkaar. In sociale zekerheid werd voorzien door werkgevers.

Toen de welvaart begon te groeien, werd deze ondersteuning en sociale zekerheid geleidelijk overgenomen door de overheid. Een verzorgingsstaat werd opgebouwd, met een recht op ondersteuning. Ook nam de individualisering toe. De maatschappij ontwikkelde zich van een gesloten naar een open samenleving. De wereld werd een dorp.

Inmiddels zijn de grenzen van de verzorgingsstaat bereikt. De terugtrekkende overheid dwingt ons tot nieuwe vormen van saamhorigheid: 'Voor wat, hoort wat en iedereen draagt iets bij'. De uitdaging ligt in het weer verbinden van mensen, met een herkenbare schaal van de buurt of wijk. Dit kan onder regie van gemeenten, met een beroep op ieders maatschappelijke verantwoordelijkheid, zowel van burgers als betrokken organisaties.

"Ik heb mijn mobiele telefoon meegenomen. Dit is een hulpmiddel om met anderen in contact te staan, geen doel op zich. Dit is belangrijk om ons te realiseren bij het bieden van ondersteuning aan kwetsbare burgers."

Als we deze lijn doortrekken naar 2017 zien we als punt op de horizon: betrokken burgers, mantelzorgers, vrijwilligers en professionals die er samen voor zorgen dat kwetsbare mensen die tijdelijk of voor een langere periode ondersteuning nodig hebben, deze zoveel mogelijk op maat krijgen. Passend bij hun mogelijkheden en specifieke situatie, met een gezond beroep op wat zij zelf kunnen (bij)dragen. Om dit te bereiken vullen de gemeenten actief hun regierol in.

Het verhaal van de ontwerpbijsamenkomst.

"In 2017 hebben gemeenten financiële middelen geheralloceerd, waarbij meer geld beschikbaar is gekomen voor preventie en laagdrempelige vormen van ondersteuning. Ook zijn nieuwe samenwerkingsvormen ontstaan tussen maatschappelijke partners. Variërend van kerken en sportverenigingen, tot kleine, gespecialiseerde aanbieders en grote organisaties met generiek aanbod. Hierdoor kunnen mensen een beroep doen op nieuwe vormen van ondersteuning. Gemeenten hebben financiële middelen vrijgemaakt om innovatie te stimuleren.

"Ik heb een werkhandschoen meegenomen. Deze staat symbool voor handen uit de mouwen steken. Dit geldt voor burgers, vrijwilligers, professionals en bestuurders bij de uitdaging waar we nu samen voor staan. Pak aan, pak door!"

De toegang tot de maatschappelijke ondersteuning is in 2017 lokaal en laagdrempelig georganiseerd. Bij het zoeken naar de vraag achter de vraag wordt gewerkt met één uniforme werkwijze en met de burger wordt een passend ondersteuningsarrangement opgesteld. Deze bestaat uit formele en/of informele vormen van ondersteuning en uit algemene, collectieve en/of individuele voorzieningen. De inzet van mantelzorgers, vrijwilligers, buurtverenigingen en welzijnsorganisaties speelt daarbij een belangrijke rol. Als het nodig is worden specialistische vormen van ondersteuning ingezet. Daarbij wordt ruimschoots gebruikgemaakt van technologische mogelijkheden.

"Ik heb mijn iPad meegenomen. Technologische ontwikkelingen gaan snel en bieden volop mogelijkheden om met elkaar in contact te staan. Bij het bieden van ondersteuning aan kwetsbare burgers moeten we deze kansen benutten."

De wijze van het verkrijgen van compensatievoorzieningen biedt gemeenten in 2017 de mogelijkheid een eigen, lokale invulling te geven aan het beleid en regionaal te organiseren wat regionaal moet. Het biedt aanbieders de zekerheid dat gemeenten eenzelfde taal en werkwijze hanteren bij het contracteren van aanbieders.

In 2017 werken de gemeenten en de betrokken maatschappelijke partnerorganisaties, met één administratief systeem. De verantwoording en kwaliteitsbewaking is simpel en sober ingericht. De gemeenten voeren een beleid dat uitgaat van vertrouwen, met sancties bij misbruik (high trust, high penalty). Zo slagen alle betrokkenen er in om overheadkosten te minimaliseren. De middelen voor maatschappelijke ondersteuning komen terecht waar het hoort: bij mensen die het nodig hebben. Daarbij werken de gemeenten op het gebied van communicatie intensief met elkaar samen, vanuit één communicatiestrategie.

In de periode tot aan 2017 hebben de gemeenten een belangrijke rol gespeeld bij het op gang krijgen en houden van de dialoog tussen alle betrokkenen. Zij hebben actief de rol van regisseur van de samenwerking op zich genomen. Zo zorgen de gemeenten voor een voortdurende kennis en ervaringsuitwisseling, brengen partijen met elkaar in contact en hakken waar nodig knopen door. Alle betrokkenen houden elkaar sinds 2012 op de hoogte van de voortgang en stimuleren elkaar op de ingeslagen weg voort te gaan. Met elkaar bepalen de betrokken organisaties het speelveld, de ambitie en stellen ze spelregels op met het doel voor ogen dat hen allemaal bindt: Iedereen kan meedoen. Iedereen doet mee."

"Ik heb een Afrikaans gericht meegenomen. Daarin staat: 'Wie alleen loopt, raakt de weg kwijt. Alleen uit de gemeenschap komt wijsheid.' Ofwel, we hebben elkaar meer dan nodig bij de decentralisatie van de begeleiding."

Deel 3. Op weg naar maatschappelijke ondersteuning in Twente in 2017

Inleiding

In deel 3 van deze Visie- en keuzenota beschrijven we de zes uitgangspunten voor samenwerking tussen 14 Twentse gemeenten op het gebied van maatschappelijke ondersteuning. Het vertrekpunt hiervan vormen de in deel 2 geschetste stip op de horizon en de bevindingen van de drie werkgroepen. Deze uitgangspunten vormen een uitdieping en concretisering van de uitgangspunten uit het Plan van aanpak (januari 2012)¹.

We vragen de gemeenteraden in te stemmen met deze zes uitgangspunten en aan de colleges van B&W opdracht te geven om de vraagstukken die hieruit voortvloeien verder uit te werken tot nadere keuzes op het gebied van regionale samenwerking en lokale uitvoering (zie bijlage).

Uitgangspunt 1: We kiezen voor een beleidsrijke invoering

De met de AWBZ-functie begeleiding te behalen resultaten worden ondergebracht bij de Wmo. Gemeenten kunnen hier op heel verschillende manieren invulling aan geven, van beleidsarm tot beleidsrijk (een continuüm).

Onder beleidsarm verstaan wij het binnen het nieuwe wettelijke kader (de Wmo) in stand laten van het huidige beleid, gebaseerd op de AWBZ. Met andere woorden: de functie begeleiding wordt zonder wijzigingen op het gebied van toegang, inkoop, vorm of inhoud overgenomen door gemeenten.

Onder beleidsrijk verstaan wij het volledig loslaten van het beleid dat tot stand is gekomen onder de AWBZ. Gemeenten geven dan nieuwe inhoud en vorm aan de begeleiding. Ook bij de toegang en inkoop sluiten zij aan bij de uitgangspunten van de Wmo.

Met de komst van de Wmo is een verandering ingezet in het denken en doen bij het verstrekken van voorzieningen. De afgelopen jaren hebben veel gemeenten stappen gezet om meer resultaatgericht te werken, vanuit een gekantelde werkwijze, in plaats van het beoordelen van claims. Op lange termijn is een beleidsarme invoering van de decentralisatie van de begeleiding dan ook strijdig met deze ingezette lijn. Als we kijken naar de financiële middelen die gemeenten zullen ontvangen, is een beleidsarme invoering, zelfs op korte termijn, voor veel gemeenten onhoudbaar.

Wij stellen dan ook voor te streven naar een zo beleidsrijk mogelijk scenario voor de decentralisatie van de begeleiding, waarbij het tempo per gemeente mag verschillen. De noodzakelijke en gewenste veranderingen kosten immers tijd en de invoering van de begeleiding gaat in fasen en over een langere periode. Dit betekent dat we kiezen voor een groeimodel, zowel voor afzonderlijke gemeenten als voor de samenwerking op regionaal niveau. Dit biedt de mogelijkheid op korte termijn tegemoet te komen aan beoogde veranderingen - zoals het zoeken naar mogelijkheden voor vernieuwing, het inperken van financiële risico's en het scheppen van duidelijkheid naar betrokken burgers en aanbieders dat de inhoud en vorm van de begeleiding zal gaan veranderen - zonder dat het eindperspectief volledig helder is.

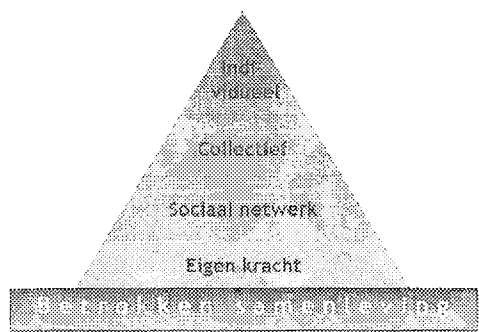
Uitgangspunt 2: We nemen de burger als vertrekpunt

De Wmo is een compensatiewet. Het doel van de Wmo is het vergroten en/of op peil houden van de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van burgers. We stellen voor bij de decentralisatie van de begeleiding aan te sluiten bij de werkwijze van de Wmo.

Dit betekent concreet dat we de burger en zijn of haar persoonlijke situatie en/of leefomgeving als vertrekpunt nemen bij het bieden van compensatie. Er vindt dan eerst onderzoek plaats naar de vraag achter de vraag. Welke problemen ervaart de burger en welke kansen zijn er om deze op te lossen? Daarbij staat de vraag naar wat nodig is om de problemen op het gebied van zelfredzaamheid of maatschappelijke participatie te compenseren centraal.

¹ Dit zijn: voortzetten en uitbouwen van de Kanteling, voorzetten en uitbouwen van Welzijn Nieuwe Stijl, Wmo-compensatieplicht in plaats van AWBZ-zorgplicht, welzijn vóór zorg, afstemmen van drie decentralisaties, lokaal van lokaal kan en regionaal wat regionaal moet.

Oplossingen worden om te beginnen gezocht in (het versterken van) iemands eigen kracht en/of het sociaal netwerk. Vervolgens wordt nagegaan wat aan algemene of collectieve voorzieningen mogelijk is. Als het nodig is worden uiteraard individuele voorzieningen verstrekt. Figuur 1 visualiseert de werkwijze. Het doel is oplossingen zo laag mogelijk in de piramide te vinden, waarbij alles draait om het samenstellen van een individueel ondersteuningsplan.

Figuur 1: De werkwijze in de Wmo.

Uitgangspunt 3: We werken met het regisseursmodel

In aansluiting hierop stellen we voor in Twente te werken volgens hetzelfde model, namelijk het regisseursmodel, met daarin mogelijkheden voor lokale variatie.

In dit model is een regisseur er verantwoordelijk voor om voor een kwetsbare burger een bepaald resultaat te bereiken. De regisseur is vrij om hiervoor de noodzakelijke ondersteuning in te richten door aanbieders van algemene, collectieve of individuele voorzieningen en vrijwilligers in te zetten². Algemene voorzieningen zoals welzijn en het inzetten van de sociale omgeving zien we daarbij als voorliggende voorzieningen. De regisseur stelt - samen met de burger voor zover de persoon hiertoe in staat is - een ondersteuningsplan op waarin staat hoe de kwetsbare burger wordt gecompenseerd in zijn of haar beperkingen op het gebied van zelfredzaamheid en/of maatschappelijke participatie. De regisseur kan desgewenst ook een rol spelen bij aan begeleiding grenzende onderwerpen als jeugdzorg, de toeleiding naar werk, etcetera.

Lokale vrijheid bij toegang

Wie de regisseursrol op zich neemt, volgt uit lokale keuzes voor de inrichting van de toegang.

De AWBZ kent een systeem waarin door een onafhankelijke organisatie, het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ), een indicatie wordt opgesteld. Hiermee kunnen burgers zich melden bij een instelling om het verkregen recht op zorg te verzilveren. Ook kunnen burgers kiezen voor verzilvering met een Persoonsgebondenbudget. Het voordeel van dit systeem is dat zoveel mogelijk recht wordt gedaan aan het beginsel van gelijkheid. Het nadeel is dat het systeem uitgaat van een recht op zorg en er niet op gericht is maatwerk te leveren door breder te kijken naar mogelijke oplossingen.

In het kader van de Wmo vindt een verschuiving plaats naar het keukentafelgesprek, volgens de werkwijze van de kanteling, waarin het leveren van maatwerk op basis van de sociale context van de burger en de lokale situatie een belangrijke rol speelt. Voor het zicht krijgen op de vraag achter de vraag en het samenstellen van de ondersteuningsplannen zijn diverse mogelijkheden denkbaar:

1. *De gemeente regelt de toegang via een onafhankelijke derde.* Het voordeel is dat de gemeente zo geen eigen expertise nodig heeft. Het nadeel is dat deze vorm integrale beleidsvorming in de weg staat.

² Gezien het uiteenlopende karakter van ondersteuningsbehoeften van burgers (van zeer eenvoudig, tot zeer complex) is het van belang er voor te zorgen dat de regisseur, gegeven de behoefte van de burger, over de juiste deskundigheid beschikt (het voorkomen van over- of onderkwalificatie).

2. *De gemeente legt de toegang bij de aanbieders neer.* Het voordeel is dat de aanbieders kennis van de doelgroep hebben. Het nadeel is dat 'de slager zo zijn eigen vlees keurt' en bovendien bestaat de kans dat onvoldoende breed naar oplossingen wordt gezocht.
3. *De gemeente legt de toegang bij aanbieders neer die deze ter goedkeuring aan de gemeente voorleggen.* Het voordeel is dat er is tegemoet gekomen aan 'de slager die zijn eigen vlees keurt'. Het nadeel is dat de gemeente meer kennis nodig heeft en dat de controle leidt tot extra kosten.
4. *De gemeente verzorgt samen met aanbieders de toegang.* Het voordeel is dat er wordt tegemoet gekomen aan 'de slager die zijn eigen vlees keurt'. Ook doet de gemeente kennis op over de burgers die begeleiding nodig hebben. Het nadeel is dat een gezamenlijke intake leidt tot extra kosten.
5. *De gemeente verzorgt zelf de toegang en voor complexe situaties doet de gemeente een beroep op aanbieders en/of een (regionaal) expertteam.* Het voordeel is dat de benodigde kennis 'logisch georganiseerd' is. Het nadeel is dat dit leidt tot een langer werkproces en extra kosten.
6. *De gemeente is zelf volledig verantwoordelijk voor de toegang.* Het voordeel is dat alle kennis bij één partij ligt en dat integrale beleidsvorming mogelijk is. Het nadeel is dat het gemeenten op dit moment aan de benodigde kennis ontbreekt. Het vergaren hiervan leidt tot extra kosten.

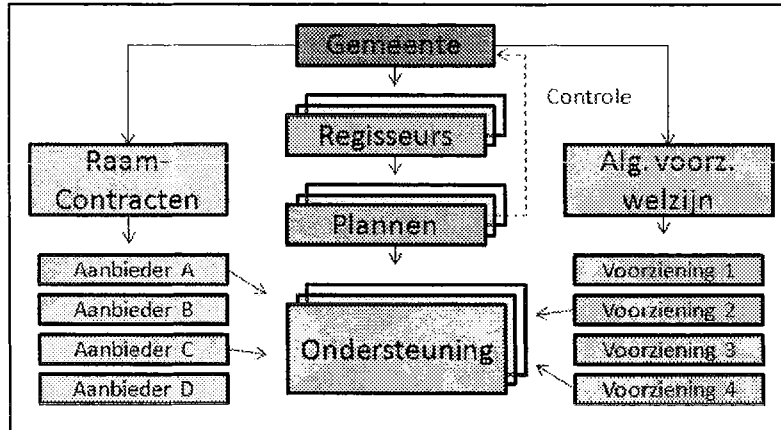
De wijze waarop de 14 Twentse gemeenten de toegang tot de Wmo op dit moment hebben ingericht verschilt per gemeente. Het streven naar een uniforme inrichting van de toegang is volgens ons niet gewenst. Het is aan de afzonderlijke gemeenten om te bepalen naar welke mogelijkheid hun voorkeur uitgaat. Binnen de geschetste keuzes zijn nog varianten mogelijk. De keuzes die gemeenten moeten maken hangen samen met de lokale uitgangssituatie, de beschikbare expertise en capaciteit op het gebied van de toegang, et cetera. Hoe gemeenten invulling geven aan hun keuzes moet nog worden uitgewerkt. Van belang is dat de toegang voor burgers voldoende laagdrempelig en toegankelijk is en dan ook op crisissituaties kan worden ingespeeld.

Afsluiten van raamcontracten

De Wmo vraagt om maatwerk. Gemeenten kunnen vooraf niet precies vaststellen wat ze nodig hebben voor hun kwetsbare burgers en ze kunnen dat ook niet van te voren inkopen. Het is dan ook van belang dat gemeenten zich richten op het inkopen van resultaten. Hoe dat resultaat wordt bereikt moeten gemeenten grotendeels overlaten aan de deskundigheid van regisseurs.

Het regisseursmodel gaat uit van een groot aantal raamcontracten tussen gemeenten en aanbieders in de regio. In een raamcontract worden de voorwaarden en tarieven van de ondersteuning die een aanbieder levert, vastgelegd. Er wordt echter (in het algemeen) geen volume aan daadwerkelijke afname gegarandeerd.

De regisseurs zullen in eerste instantie putten uit het lokale aanbod aan algemene voorzieningen. Als zorg noodzakelijk is dan kunnen ze gebruikmaken van de raamcontracten om hun burgers van de juiste ondersteuning te voorzien. De werking van het regisseursmodel geven we weer in figuur 2.

Figuur 2: De werking van het regisseursmodel

Meerdere partijen zijn geschikt om raamcontracten met aanbieders af te sluiten. De afzonderlijke gemeenten, de regio als geheel en/of samenwerkingsverbanden van gemeenten. In Twente zijn ongeveer 150 aanbieders die AWBZ-begeleiding als Zorg in Natura bieden (nieuwe aanbieders niet meegerekend). Afzonderlijke gemeenten laten onderhandelen met aanbieders levert dus 2.100 (150 x 14) contracten op. Het is efficiënter om de raamcontracten zoveel mogelijk Twente-breed af te sluiten, zodat aanbieders één keer hoeven te onderhandelen. De raamcontracten kunnen ook voor kleinere percelen worden afgesloten, bijvoorbeeld per gemeente of per wijk. Voor de aanbieders die slechts lokaal actief willen zijn is deze optie noodzakelijk. Voor de afzonderlijke gemeenten betekent dit dat tegemoet kan worden gekomen aan hun specifieke wensen. Voor specifieke doelgroepen (bijvoorbeeld palliatieve zorg of zintuiglijk beperkten) en specifieke ondersteuningsvormen (bijvoorbeeld vormen van logeeropvang, nu bekostigd op basis van de AWBZ-functie kortdurend verblijf) is het van belang raamcontracten regionaal af te sluiten.

Het is nog onvoldoende duidelijk hoe de raamcontracten het beste afgesloten kunnen worden. Er zijn diverse varianten voor het doorlopen van aanbestedingsprocedures en ook het verlenen van subsidies lijkt mogelijk. Nader onderzoek naar mogelijkheden voor de wijze van sluiten van raamcontracten is nodig. Om de offertes te kunnen beoordelen is bovendien inzicht noodzakelijk in de kostenstructuur van het aanbod. We stellen voor deze informatie Twentebreed te vergaren.

Mogelijk is (een deel van) de beoogde systematiek nog niet volledig gerealiseerd op 1 januari 2013. Het kan zo zijn dat de raamcontracten met sommige aanbieders nog niet afgesloten zijn. Toch moeten kwetsbare burgers vanaf 2013 ondersteund kunnen worden. Een mogelijkheid is tijdelijk gebruik te maken van de bestaande contracten van zorgkantoor Menzis. We adviseren om dit in eerste instantie op Twentse schaal te onderzoeken.

Uitgangspunt 4: We bieden burgers gepaste keuzevrijheid

Onder de AWBZ zijn burgers gewend een zekere mate van keuzevrijheid te hebben bij het selecteren van een zorgaanbieder. Deze keuzevrijheid wordt verder vergroot door de mogelijkheid indicaties te verzilveren met een Persoonsgebondenbudget.

Als gemeenten onderkennen we het belang van het bieden van de keuzevrijheid van burgers, bijvoorbeeld als het gaat om zorginhoudelijke en/of levensbeschouwelijke overwegingen. Als burgers kunnen kiezen voor een aanbieder die begeleiding levert die aansluit bij hun wensen, levert dit vaak een beter eindresultaat op.

Tegelijkertijd leidt het bieden van maatwerk in de Wmo logischerwijs tot inperking van de keuzevrijheid van burgers. Het bieden van keuzevrijheid bij het selecteren van een zorgaanbieder heeft bovendien financiële consequenties voor gemeenten, die mogelijk ook worden geconfronteerd met grotere vervoersbewegingen. Doordat de centrale indicatiestelling en de daarbij behorende budgetbepaling in de AWBZ verdwijnen, is een

PGB-systematiek zoals die nu in de AWBZ wordt gehanteerd in de Wmo bovendien niet mogelijk.

We stellen voor dat gemeenten zelf bepalen welke mate van keuzevrijheid zij hun burgers willen bieden. Als het volledig aan de gemeente is om te bepalen welke ondersteuning geboden wordt heeft de burger minimale keuzevrijheid. Met een Persoonsgebondenbudget passend bij de systematiek van de Wmo heeft de burger maximale keuzevrijheid. Maar ook een tussenweg is mogelijk (een hoge mate van keuzevrijheid, maar niet maximaal/een lage mate van keuzevrijheid, maar niet minimaal). Hoe de afzonderlijke gemeenten invulling willen geven aan keuzes moet worden uitgewerkt (wel/geen PGB, één of meerdere opties voor ZIN en zo ja, onder welke condities).

Uitgangspunt 5: We stimuleren de vernieuwing van aanbod

Om zoveel mogelijk te kunnen aansluiten bij de ondersteuningsbehoeften van onze kwetsbare burgers is voortdurende vernieuwing van het aanbod noodzakelijk.

Het regisseursmodel biedt drie manieren om vernieuwingen te realiseren. De spil is de regisseur, die slimme oplossingen moet zoeken liefst zoveel mogelijk onderin de piramide (zie figuur 1). Twee andere mogelijkheden liggen bij de gemeente: (1) de gemeente kan investeren in algemene voorzieningen, zodat oplossingen meer laag in de piramide kunnen worden gevonden en (2) de gemeente kan ruimte openlaten voor eventuele nieuwe contractanten, om huidige aanbieders te stimuleren efficiënt en effectief te werken binnen de bestaande raamcontracten of met nieuw aanbod te komen. De gemeente kan ook innovatiegeld vrijmaken om vernieuwing van aanbod te stimuleren.

Uitgangspunt 6: We zorgen voor regionale facilitering van lokale uitvoering.

Tijdens de driedaagse ontwerpbijeenkomst is het belang van regionale ondersteuning van de lokale uitvoering benadrukt. Er is een sterk pleidooi gevoerd om zorg te dragen voor het hanteren van een gelijke onderliggende systematiek door alle 14 Twentse gemeenten, waarbij sprake kan zijn van lokale inhoudelijke verschillen. Zowel voor gemeenten als voor aanbieders is het van belang goed af te wegen wat lokaal kan en wat regionaal moet. Alleen door zich regionaal te verbinden zorgen gemeenten voor een efficiënte werkwijze, tegen een zo laag mogelijke overhead. Hiervoor is het van groot belang bij regionale facilitering van lokale uitvoering om de te behalen winsten te identificeren.

Onderwerpen die op het gebied van regionale samenwerking aan de orde kunnen zijn en waar mogelijk meerwaarde kan worden gerealiseerd door regionale samenwerking zijn:

	Onderwerp	Urgentie	Haalbaarheid
A	Deskundigheidsbevordering (t.b.v. vraagverheldering, et cetera)	Hoog	2013
B	Gegevensoverdracht (zorgkantoor → gemeente, communicatie met burger)	Hoog	2013
C	Kennisuitwisseling (o.m. uitvoeringstechnisch en wettechnisch)	Hoog	2013
D	Vervoer (o.m. relatie met leerling-vervoer en regiotali)	Hoog	2013
E	Communicatie (met aanbieders, burgers, samenhang JZ, WwNV)	Hoog	2013
F	Gegevensuitwisseling (t.b.v. contractbeheer, benchmark, kwaliteit)	Hoog	2014
G	Kwaliteitstoezicht (o.m. contractspecificaties, tevredenheidsmetingen)	Hoog	2014
H	Bezwaar en beroep (mogelijk bundeling van expertise & uitvoering)	Hoog	2014
I	Registratie & administratie (o.m. methoden, formats, systematieken, et cetera)	Gemiddeld	2014
J	Klantcontactcentrum (LOES-principe, regionaal systeem, lokaal gezicht)	Gemiddeld	2014

Bijlage: vervolgacties

We staan aan het begin van een lange, gezamenlijke reis. Een belangrijk moment in deze reis is het vaststellen van de uitgangspunten uit deze Visie- en keuzenota. Daarmee wordt een kader vastgesteld om de regionale samenwerking en lokale invulling verder vorm en inhoud te geven.

Sommige vraagstukken kunnen nu al verder uitgewerkt worden. We richten ons in eerste instantie op deze vraagstukken. De komende tijd wordt hiertoe informatie verzameld, geanalyseerd en verder uitgewerkt.

Er zijn echter ook vraagstukken die pas later aan bod komen omdat hiervoor meer kennis en informatie nodig is. Het is daardoor mogelijk dat bepaalde keuzes pas gemaakt kunnen worden.

Het doel is om zoveel als mogelijk, de vraagstukken te verwerken in het regionale uitvoeringsplan 2013 dat medio 2012 beschikbaar komt. We zijn daarin echter mede afhankelijk van het tempo en de inhoud van besluitvorming van het Rijk.

Een aantal vraagstukken is dermate complex dat we voldoende tijd moeten nemen om tot een goed onderbouwd advies en besluit te komen. We moeten ons er van bewust zijn dat het proces van Twentse samenwerking en lokale uitvoering zich kenmerkt als een proces van al werkende weg! We kennen het eindpunt nog niet precies maar hebben wel een punt op de horizon naar 2017 gezet.

Tijdens de driedaagse Ontwerpbijeenkomst zijn 22 acties gedefinieerd waarvan betrokkenen hebben aangegeven deze verder te willen uitwerken. Daarnaast en geïntegreerd met deze acties gaan de drie werkgroepen aan de slag om deze vraagstukken verder uit te werken. Vanuit de Twentse samenwerking voeren we procesregie op al deze activiteiten.

De 22 acties vanuit de Ontwerpbijeenkomst en de acties vanuit de werkgroepen betreffen onder meer (verdeeld over zes thema's):

1. Thema: de burger als vertrekpunt, actie:
 - Het versterken van de lokale invloed van cliëntgroepen
 - Wmo-raden tijdig en juist betrekken bij ontwikkelingen
 - Wmo-raden stimuleren een proactieve houding aan te nemen
 - De kwetsbare burger centraal stellen bij de te maken keuzes
 - De kennis van relevante organisaties benutten (Alzheimer Nederland)
 - Het voorkomen van overbelasting van vrijwilligers en mantelzorgers
2. Thema: toegang tot maatschappelijke ondersteuning, actie:
 - Het organiseren van lokale toegang tot maatschappelijke ondersteuning
 - Het opstellen van een toeleidingsmodel voor kwetsbare burgers
 - Het ontwikkelen van één website/telefoonnummer voor Twente
 - Het zorgen voor juiste spreiding van voorzieningen/cliënten
 - Het opstellen van competentieprofielen voor regisseurs
 - Het zorgen voor deskundigheidsbevordering van regisseurs
3. Thema: inkoop van maatschappelijke ondersteuning, actie:
 - Het ontwikkelen van inkoopmodellen
 - Het inkopen van ondersteuning vanuit een cliëntperspectief
 - Het toewerken naar een eenduidig systeem voor tariefbepaling
 - Het realiseren van kostenreductie door stimuleren innovatie
 - Het zorgen voor een juiste toewijzing van burgers aan regisseurs
 - Het ontwikkelen van de rol van regisseur
 - Het ontwikkelen van een pgb-systematiek in gemeenten
4. Thema: samenwerking tussen aanbieders, actie:
 - Het ontdebellen van ondersteuningsactiviteiten per wijk
 - Het ontschotten zorg door aanbieders door samenwerking
 - Ontwikkelen van aanbod door vrijwilligers- en mantelzorgorganisaties
5. Thema: regionale facilitering van lokale uitvoering, actie:
 - Het ontwikkelen van een administratiesysteem voor maatschappelijke ondersteuning
 - Het onafhankelijk monitoren van klachten van kwetsbare burgers
 - Het ontwikkelen van een databank voor gadgets op het gebied van eigen regie
 - Het ontwikkelen van een systematiek voor kwaliteitstoezicht

- Het optimaliseren van vervoersstromen voor kwetsbare burgers
 - Het invulling geven aan eenduidige wijze van communiceren
6. Thema: overig, actie:
- Het organiseren van de indicatieoverdracht naar gemeenten
 - Het delen van relevante kennis en kunde
 - Het aanpassen van de verordeningen en beleidsregels
 - Het schrijven van standaard beschikkingsteksten
 - Het organiseren van een ontwerpbijeenkomst voor de jeugdzorg
 - Het organiseren van een follow-up voor de driedaagse ontwerpbijeenkomst
 - Het organiseren van een informele bijeenkomst voor gemeentelijke managers

Enkele vraagstukken horen bij meer dan één thema thuis, dat zal verder afgestemd worden. Sommige van deze vraagstukken dienen op Twentse schaal uitgewerkt te worden, anderen op lokaal niveau. Het spreekt voor zich dat de verdere uitwerking zich in eerste instantie op de Twentse samenwerking richt. Dat neemt niet weg dat sommige lokale onderwerpen dermate generiek zijn dat we een kader kunnen aanleveren waarvan men lokaal gebruik kan maken.

Het regionale uitvoeringsplan 2013 richt zich op twee tijdslijnen:

1. op de regionale stappen die gezet moeten worden voor de invoering op 1 januari 2013;
2. op de vraagstukken voor de middellange en lange termijn (zie ook stip op de horizon 2017 Boekelo).